

Duurzame soja en palmolie moeten mainstream worden

Voedselzekerheid gebaat bij verantwoorde productie

Soja in Argentinië

tekst: Norbert van der Werf
Foto's: taignstock.com, Norbert van der Werf

►►► De industrie ziet de noodzaak in van het gebruik van duurzame palmolie en duurzame soja in food en feed. Dat bleek tijdens het congres Sustainable Sourcing Soy & Palm Oil, op 11 april in Rotterdam. Nederland is zelfs aanjager. We hebben maar één aarde en daar moeten we zuinig op zijn, verzuchtten diverse sprekers. Maar duurzame grondstoffen spelen ook een rol bij voedselzekerheid.

"Ik hoop dat consumenten gaan begrijpen dat duurzaamheid zijn prijs heeft." Voorzitter Frans Claassen van Productschap Margarine, Vetten en Oliën, dat het seminar organiseerde samen met IDH Dutch Sustainable Trade Initiative, maakte bij de opening van Sustainable Sourcing Soy & Palm Oil meteen duidelijk wat één van de knelpunten bij verduurzaming van grondstoffen is. Claassen verwees naar recent onderzoek van Market Response waaruit blijkt dat zeven van de tien consumenten zich bij de keuze voor een bepaald product voornamelijk laat leiden door de prijs. Aan de andere kant verwacht 90 procent van de consumenten dat de voedingsmiddelenindustrie met het

thema duurzaamheid aan de slag gaat. Het is in het kort de spagaat waar de food- en feedsector zich in bevindt.

Noodzaak

De Nederlandse industrie lijkt echter niet af te wachten tot de burger, die zich door idealisme laat leiden, en de consument, die het goedkoopste product afrekent bij de kassa, dichterbij elkaar komen. De sector neemt geen afwachtende houding aan. Zowel de sprekers Caroline Sisking van Cargill als Gerrit van Duijn van Unilever en Anne van der Wal van Ahold stelden dat ze de noodzaak van duurzaamheid inzien en dat zij die handschoen al hadden opgeno-

men. "Half duurzaam bestaat niet. We moeten ons volledig inzetten, ook al is dat niet altijd makkelijk", aldus Sisking, die bij Cargill marketingmanager is. Ze betoogde dat alle schakels in de keten een bijdrage moeten leveren. De supply chain is daarbij zo sterk als de zwakste schakel. "Wij willen niet die zwakste schakel zijn. We doen een oproep om met ons samen te werken. We moeten samen de moeilijkheden aanpakken, want we hebben maar één planeet." Thomas Ursem, manager Corporate Social Responsibility van Rabobank International riep eveneens op tot samenwerking. Doel daarbij moet zijn om duurzame palmolie en duurzame soja 'mainstream' te maken. Oil supply technology director Van Duijn van Unilever gaf aan dat samenwerking bovendien noodzakelijk is omdat Unilever van zowel soja als palmolie maar een deel van de grondstof gebruikt in zijn producten. Van palmolie wordt alleen de stearine gebruikt en niet de olie, van sojabonen wel de olie, maar niet het meel. De rest van de soja en palmolie moet dus door andere partijen in de markt worden gebruikt en van certificaten van gemengde stromen (mass balance) naar gescheiden stromen (segregation) te kunnen gaan (zie kader).

Ook Sandra Mulder, senior adviseur markten van het Wereldnatuurfonds (WWF), benadrukte de noodzaak van duurzame productie. Ze verhaalde over een mogelijk vergiftigde olifant die onlangs dood was aangetroffen op een oliepalmplantage op Sumatra. Sinds 1970 is de biodiversiteit op aarde met 30 procent afgenomen. Ze maakte duidelijk dat we volgens de ecologische footprint anderhalve aarde nodig zouden hebben. Het WWF ziet de oplossing van veel problemen in het stoppen met ontbossing en het opzetten van duurzame ketens, zoals het Marine Stewardship Council (MSC) voor vis en de ketens voor duurzame soja en palmolie. De handel in certificaten duurzame palmolie en duurzame soja noemde ze een goede eerste stap.

Bevolkingsgroei

De behoefte aan een hogere productie hangt samen met de uitdijende wereldbevolking. De bevolking in Afrika, China en India groeit zo sterk dat er in de komende tien jaar qua inwoners al een nieuw Europees Unie bij komt, zei Thomas Ursem van Rabobank International. Een andere belangrijke ontwikkeling die druk zet op de voedselproductie is de forse economische groei in China. Ook in Rusland, Zuid-Amerikaanse landen, India en Indonesië zal het inkomen van de bevolking gaan toenemen. "Een groter aantal mensen zal meer voeding gaan eten en ook het eetpatroon aanpassen. Ze zullen meer dierlijke eiwitten consumeren en daar is doorgaans meer soja voor nodig." Ursem verwacht dat 2,3 miljard mensen meer gaan eten, terwijl 1,6 miljard mensen andere producten zullen gaan eten.

Probleem is dat de landen waar de bevolking gaat groeien gebrek aan land hebben. De vruchtbareste grond bevindt zich in de VS, Oekraïne en Argentinië. Ook in Afrika zijn vruchtbare gebieden, maar daar ontbreekt het aan wat hij noemt de 'enabling factors', de voorwaarden die nodig zijn voor succesvolle landbouw, zoals politieke stabiliteit en investeringen in de landbouwsector. Daardoor is de yield, de opbrengst per hectare, zeer laag. "Verhoging van de opbrengsten is essentieel." Hij stelt dat 80 procent van de grotere productie die nodig is om de toenemende wereldbevolking te voeden, bereikt kan worden met hogere yields. "MVO-voorzitter Claassen deelt die visie. Hij stelde dat hogere productie echter niet ten koste mag gaan van het milieu, de lokale bevolking en kleine boeren.

Toename productie

Gert van der Bijl, coördinator van het soja-programma van ontwikkelingsorganisatie Solidaridad vertelde in de parallelsessie over soja hoe de productie per hectare kan worden bevorderd. Solidaridad doet samen met RTRS tien projecten voor het Soy Producers Support Initiative (SOYPSI) zeven in India, twee in Brazilië en één in Bolivia. Daarbij krijgen kleine producenten van soja ondersteuning in de vorm van training in marketing en productietechnieken. Maximaal veertig procent van de kosten daarvan wordt gefinancierd via het zogenaamde Schokland Fund, de rest moet worden betaald door de producenten zelf of via financiering. Het programma wordt ondersteund door Arla, Beemster, FrieslandCampina, Ben & Jerry's en de Kourslagers.

De deelnemende boeren krijgen een premie van twee tot drie euro per ton soja. Solidaridad wil echter van die premie af omdat de training de boeren al veel oplevert. "De productie groeit met gemiddeld 30 tot 30 procent. Dat woordel is twintig keer zo groot als de premie."

Bij palmolie is de productie per hectare al hoog, zei voorzitter Jan Kees Vls van de Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO): 3,68 ton per hectare, terwijl dat van raapzaad 0,59 ton is, van zonnebloemolie 0,42 ton en van sojabonen 0,36 ton. Hij stelde dat die productie per hectare van palmolie met het juiste beleid zelfs nog een stuk hoger kan zijn. "Er is nog veel winst te behalen." RSPO wil ervoor zorgen dat 'smallholders', kleine boeren, voorzien worden van beter zaad, zodat ze hun productie kunnen verhogen. Verhoging van de productie is voor hen wel een ingrijpend proces. Ze moeten hun palmen omhakken en het duurt vier

Certificaten kopen

De aankoop van duurzame palmolie kan op verschillende manieren. 'Mass Balance' betekent dat de productie van duurzame palmolie ondersteunt. De duurzame palmolie wordt gevolgd door de keten, maar wordt wel vermengd met gewone palmolie. Sinds eind 2010 is op de Nederlandse markt ook 'segregator' mogelijk. Hierbij wordt de duurzame palmolie in de keten volledig gescheiden gehouden. Fabrikanten kunnen dus daadwerkelijk de duurzame palmolie in hun eindproduct verwerken.

De derde methode is 'Book & Claim'. Dit systeem is vergelijkbaar met dat van groene stroom. De keten wordt niet gevolgd, maar eindgebruikers kunnen bij de organisatie Greenpalm certificaten kopen voor een bepaald hoeveelheid duurzaam geproduceerde palmolie.

Green Palm is een geregistreerd handelsmerk. Er is zowel een logo voor palmolie die gescheiden is gehouden, als voor palmolie die gemengd is met niet-gocertificeerde olie. In het eerste geval luidt de claim bij het logo 'This product contains certified sustainable palm oil', in het tweede 'Contributes to the production of certified sustainable oil'. Tijdens het symposium kondigde RSPO-voorzitter Jan Kees Vls aan dat de regels voor gebruik van het logo enkele dagen later op de website geplaatst zouden worden.

Palmolieplantage

jaar voordat geoogst kan worden van de nieuwe oliepalmen. Palmolie is voornamelijk afkomstig uit Indonesië (47 procent) en Maleisië (39 procent). De opbrengsten per hectare zijn in Maleisië hoger dan in Indonesië. In dat land is de productie het sterkst gegroeid. Vis zit dat de uitbreiding van plantages veel sociale problemen met zich meebrengt, vooral omdat de landrechten niet goed geregeld zijn. Daar is volgens hem een rol weggelegd voor de nationale overheden.

Gecertificeerde palmolie

Sinds eind 2008 is gecertificeerde duurzame palmolie op de markt. Eind vorig jaar lag de productie van gecertificeerde tekers in Zuidoost-Azië op drie miljoen ton palmolie per jaar. Met die hoeveelheid kan worden voorzien in 55 procent van de palmolie die de EU importeert. De Nederlandse Task Force Duurzame Palmolie streeft ernaar dat alle

voor de Nederlandse markt bestemde palmolie uiterlijk eind 2015 duurzaam is. Die doelstelling wordt ondersteund door een groot aantal brancheverenigingen: de Bond van Nederlandse Margarine Fabrikanten (BNMF), het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL), de Federatie Nederlandse Levensmiddelenindustrie (FNLI), de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi), de Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Eetbare Olieën en Vetten (Verof), de Vereniging voor de Aardappelverwerkende Industrie en de Vereniging voor de Bakkerij- en Zoetwarenindustrie (VBZ). Voorzitter van de Task Force is het Productschap MVO. Het productschap voert tevens het secretariaat.

Gecertificeerde soja

"De eerste soja-boeren worden eind april of begin mei gecertificeerd", zei directeur Augustin Mascotena van de Round Table on

Responsible Soy (RTSR). Het gaat om drie boerderijen in Brazilië, Argentinië en Paraguay. De audits worden verzorgd door certificerende bedrijven, die op hun beurt zijn gecertificeerd door RTSR. Als de certificatie heeft plaatsgevonden, kan de aankoop van certificaten plaatsvinden. Het door het Nederlandse Chainfood ontwikkelde IT-systeem voor de verhandeling van certificaten is gereed. Mascotena verwacht van start te gaan met vijf tot tien kopende partijen, waaronder wel enkele grote spelers zoals Unilever. Overigens komt tachtig procent van de betrokken partijen uit Nederland. De rest van de wereld moet nog volgen. Voor certificatie hoeven boeren in het eerste jaar nog niet aan alle voorwaarden te voldoen, maar wel aan 62 procent van de eisen. Ze hebben dan nog twee jaar om ervoor te zorgen dat ze aan alle criteria voldoen.

Cefetra, dat zich supply chain manager voor feed, food & fuel noemt, vindt dat de aanvancriteria van RTSR te streng zijn. "Er moet een realistisch beginniveau zijn", zegt manager voeding en duurzaamheid Roel Baakman van Cefetra. Hij meent dat als de drempel te hoog is, boeren er niet mee starten. Hoevel RTSR ook een stapsgewijze invoering kent, denkt hij dat de meeste boeren dat eerste niveau niet kunnen halen. Cefetra, dat jaarlijks 6,5 miljoen ton soja verkoopt, heeft vooralsnog een eigen systeem met een lager instapniveau. Baakman zegt dat Cefetra daarmee echter geen concessies doet aan duurzaamheid, omdat de telers wel direct moeten voldoen aan de belangrijkste criteria. Hij stelt dat bedrijven die audits uitvoeren tegelijkertijd ook adviezen moeten geven. In het systeem van Cefetra krijgen de deelnemende boeren geen premie voor de duurzame soja, maar wel worden de audits voor hen betaald. Als je wilt dat duurzame soja de norm wordt, zijn hoge premies uit den boze, meent hij. <<<<

